Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Monumentnummer*: 407956

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	11 september 1991
Kadaster deel/nr	82944/85

*Woonplaats**	*Gemeente**	*Provincie**
's-Gravenhage	's-Gravenhage	Zuid-Holland

*Straat**	*Nr**	*House letter**	*Toev.**	*Postcode**	*Woonplaats**	*Situering*	*Locatie*
Stationsplein	40			2515 BV	's-Gravenhage		
Stationsplein	42			2515 BW	's-Gravenhage		
Stationsplein	41			2515 BW	's-Gravenhage		
Stationsplein	43			2515 BW	's-Gravenhage		
Stationsplein	45			2515 BW	's-Gravenhage		

*Kadastrale gemeente**	*Sectie**	*Kadastraal object**	*Appartement aanduiding*	*Grondperceel*
's-Gravenhage	AD			4758
's-Gravenhage	AD			4759
's-Gravenhage	AD			4365
's-Gravenhage	AD			4757
's-Gravenhage	AD			4756
's-Gravenhage	AD			4366

*Omschrijving***

HOOFDGEBOUW.

Het uit drie verschillende bouwvolumes samengestelde hoofdgebouw (1891-93) is opgetrokken in rode baksteen met rijkelijke toepassing van graniet en zandsteen voor de plint, ornamentele Renaissancistische en sculpturale details. Naast het drie bouwlagen en kapverdieping tellende middendeel, waarbij ter hoogte van de eerste verdieping de Ionische orde is toegepast en bij de tweede verdieping de Composiete orde, bestaat het hoofdgebouw uit een twee bouwlagen en vijf vensterassen tellende rechtervleugel en een

kortere tot Koninklijk Paviljoen bestemde linkervleugel, die als monumentnummer 407995 afzonderlijk is beschreven.

Het onder samenstel van leien mansardekappen gebouwde, vijf assen brede middendeel heeft nog de oorspronkelijke doorgaande ijzeren luifel met sierlijk gesmede ornamenten over de volle breedte van de voorgevel boven de drie ingangen naar de reizigershal, bevat voorts een rijk bewerkte topgevel met stationsklok in het midden en een fries met inscriptie 'HOLLANDSCHE IJZEREN SPOORWEGMAATSCHAPPIJ' boven de drie grote rondboogvensters op de eerste verdieping en wordt geflankeerd door twee als hoektorens behandelde zijrisalieten met leien koepeldaken en houten lantaarns. In de zwikken bij de van stenen onderverdelingen voorziene rondboogvensters in het midden en boven de recht afgesloten vensters van de zijrisalieten allegorische reliëfs met voorstellingen van de Wetenschap, Handel, Nijverheid en Kunst, respectievelijk de Energie tussen hemel en aarde, en de Stoomkracht tussen water en vuur, alle vervaardigd door de Amsterdamse firma Van den Bossche en Crevels, evenals de overige reliëfs.

De telkens gekoppelde, kleine rondboogvensters van de tweede verdieping hebben alle deelzuiltjes; boven en naast de flankerende pilasters zijn in het middendeel zes kleine en twee grotere rozetstenen aangebracht. Het middendeel wordt verder afgesloten door een omlopende, gekorniste kroonlijst met voluten. De door een aedicula bekroonde middentopgevel bevat voorts nog een reliëf met het toenmalig spoorweg-embleem: een gevleugeld wiel, alsmede halfzuilen, hoofdgestellen, zijvoluten en obelisken.

De zijrisalieten hebben boven de gekoppelde tweede verdiepingvensters gebeeldhouwde festoenen; de koepeldaken hebben voorts elk aan de voorzijde en zijgevel een dakkapel met boogvenster, halfzuilen, voluten, fronton en obelisk, alsmede een achtzijdige, opengewerkte lantaarn met sierbekroning.

De twee bouwlagen tellende gevel aan de perronzijde heeft op de verdieping dubbelvensters met deelzuil van de Ionische orde en beneden - ter verlichting van de vide van de reizigershal - grote rondboogvensters met natuurstenen geprofileerde omlijsting en sluitstenen; bij de hoeken rusticablokken.

Inwendig is de dubbelhoge reizigershal meermalen gewijzigd; de oorspronkelijke door de Haagse firma Rozenburg vervaardigde tegeltableaux met voorstellingen van de Oude en Nieuwe Tijd zijn daarbij verwijderd.

De soberder uitgevoerde rechterzijvleugel, in oorsprong bestemd voor dienstruimten, heeft rechts een zijrisaliet met rusticahoekblokken en een natuurstenen dakkapel met halfzuilen, obelisken en aedicula-bekroning. De door geprofileerde lijsten afgesloten rondboogvensters op de beganegrond hebben een houten onderverdeling; in de tweede travee is een dubbele paneeldeur aangebracht. Boven de natuurstenen cordonlijst door Ionische pilasters en frontons omlijste vierlichtvensters, waarbij boven het venster in de zijrisaliet een allegorisch reliëf is aangebracht met Caritas-voorstelling. Boven de gekorniste, omlopende kroonlijst een viertal kleine dakkapellen met frontons.

De achtergevel heeft grote rondboogvensters voorzien van geprofileerde natuurstenen omlijstingen met sluitstenen; boven de ingang een driehoekig fronton.

Complex-onderdeel van algemeen belang wegens architectuur-, kunst- en cultuurhistorische waarden.

Hoofdcategorie	*Subcategorie*	*Functie*
Handelsgebouwen, opslag- en transportgebouwen	Transport	